

נודה מאד לכל מי שיכול לסייע בכיסוי הצאות ההדפסה. להנצחות לע"נ וכרי"ב, נא לפנות למייל mdh036194741@gmail.com

דברי השירה

ויזבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ יזברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת חיי שרה

רק ע"י לימוד התורה אפשר לשנות טבע לא טוב

כתוב בתחילת הפרשה שאברהם אבינו רצה לקנות מעפרון את מערת המכפלה כדי לקבור את שרה אמנו, ואברהם אבינו אומר לעפרון (כ"ג - ט) "בכסף מלא יתננה לי" ועפרון ענה לאברהם אבינו (שם י"א) "לא אדני שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה" [ורש"י פירש (בד"ה נתתי לך), הרי הוא כמו שנתתיה לך], ובהמשך אברהם אבינו אומר לעפרון שהוא קונה את המערה בכסף, וכאן עפרון אומר לאברהם אבינו (שם ט"ו) "ארץ ארבע מאת שקל כסף". המפרשים שואלים, למה עפרון שינה את גישתו, בהתחלה לא היה מוכן למכור לו את המערה, רצה ליתן לו מתנה, ובהמשך חוזר בו ומוכן למכור לו בארבע מאות שקל כסף? ועד כדי כך שגם הלך לשקול שזה כסף מלא?!

הסבא מקלם זצ"ל תירץ שידוע שהיה ויכוחים רבים בין הרמב"ם לחכמי אומות העולם, ופעם חכמי אומות העולם אמרו שאפשר ללמד את בעלי חיים נימוס ודרך ארץ ולהפוך את הטבע שלהם כדי שהם יהיו כמו בני אדם, ואילו הרמב"ם אמר שזה דבר בלתי אפשרי, לא שייך להפוך את הטבע של בעלי חיים, ואז חכמי אומות העולם רצו להוכיח את עמדתם ולכן לקחו חתול ולימדו אותו כל מה שרצו כדי שיהיה הכי מלומד שאפשר, שיהיה כמה שיותר קרוב לבן אדם, לאחר זמן הציגו את החתול המלומד כמלצר, החתול התחיל להגיש את היין לכל הסובבים, הרמב"ם הוציא קופסה קטנה מכיסו, וכשפתח אותה קפץ ממנה עכבר קטן, וברגע שהחתול ראה את העכבר הוא השליך את בקבוק היין שהיה ביזו והחתול התחיל לרוץ אחרי העכבר, והפך את השולחן והכיסאות ובכך ראו שהרמב"ם צודק. וברגע שאברהם אבינו מראה לו כסף ואומר לו "קח ממני", דהיינו כשרואה כסף ושומע את הרעשים של המטבעות הוא כבר משתגע ונהיה למה שהטבע האמיתי שלו. חשוב שבן אדם יהיה תוכו כבראו, כשמבחוץ נראה כבעל מידות מנומס ועם הרבה דרך ארץ, אז גם כשמגיע תאוה לאיזה דבר או שמישהו פוגע בו, עדיין להישאר בהתנהגות ראויה ולא לאבד עשתונות. והעצה היחידה היא לימוד התורה, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, כי יש כח לתורה לשנות את הבן אדם, ובלי תורה בן אדם יכול לנסות לשנות את טבעו אבל זה נשאר רק כלפי חוץ, ואילו עם התורה האדם יכול להשתנות.

שמעתי בשם המגיד רבי אלימלך בידרמן שליט"א שישנם אנשים המניחים דשה סנטתי בחצרותיהם, הדשה הזה נראה ירוק בכל השטח ואין צבע צהוב עליו כלל, משא"כ בדשא האמיתי אין מצב שכל שטח הדשא יראה באותו צבע, וההסבר לזה הוא שאם זה דשא סנטטי זה חייב להיות הכי טוב, לכן אם האדם רואה שהצבע של הדשא הוא רק ירוק זה סימן שהוא סנטטי, ואם הצבע משתנה ממקום למקום זה סימן שהוא אמיתי, כך בבן אדם, אם רואים בן אדם שכולו טוב מבחוץ עלינו לדעת שזה רק החיצוניות שלו, כי יש חסרונות לכל אחד, ועלינו לעבוד עליהם.

קידושין קודם מתן תורה

מבואר בהמשך הפרשה שאברהם שלח את עבדו שיחפש אישה ליצחק.

כתוב בגמ' קידושין (דף מ"א ע"א), אמר רב יהודה אמר רב: אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה, ונתגנה עליו.

שואל החותן יאיר על הרי"ף, איך אברהם שלח שליח לקדש את רבקה עבור יצחק, הרי יצחק עדיין לא ראה אותה?

אם נרצה ליישב קושיא זו שהאבות לא קיימו את התורה בחוץ לארץ, הרי יצחק היה בארץ ישראל.

ואולי יש לומר שהקידושין עצמם היו בחוץ לארץ ולכן זה לא נכלל בתורה, וראיה לזה שאליעזר עשה מיד מעשה קידושין ממה שכתבו התוס' בכתובות (דף ז' ע"ב ד"ה שנאמר), שכתוב "ויברכו את רבקה" דהיינו שעבד אברהם עשה ברכת אירוסין, וזה היה בבית של בתואל לפני שהגיעו לארץ ישראל.

וכן מבואר בחזקוני (על התורה כ"ד - נ"ג) שכתב על הפסוק "ויוצא העבד כלי כסף" הללו לשם קדושין נתנן.

עוד יש לתמוה, איך עבד אברהם יכל לקדש את רבקה, הרי היא היתה קטנה?

יש אומרים שדין זה נאמר רק לישראל ולא לבן נח, ממילא דין קידושין תלוי בדעת ולא בגיל, וזה ישוב רק להשיטות שסוברים שלאבות לא היה דין ישראל אלא דין בני נח.

יש דעה במדרש שרצו להרוג את אליעזר, מדוע? יש מבארים כאן שאם הורגים שליח שבא לקדש אישה המשלח לא יכול לבא בכל אישה שבעולם שמא היא קרובת אשתו, ממילא אם יהרגו את אליעזר יצחק לא יוכל להתחתן.

וזה הפשט במה שאנו אומרים בליל הסדר "לבן ביקש לעקור את הכל", בזה שרצה להרוג את אליעזר וכך יהיה אסור ליצחק להתחתן וזה יהיה גרמא שלא יהיה זרע לאברהם.

וזה הסיבה שאליעזר אמר "עבד אברהם אנוכי", ובזה רצה להגיד שהוא רק עושה מה שבקשו ממנו.

ומבואר בגמ' בגיטין שעבד לא יכול להיות שליח, כי הוא אינו בתורת גיטין וקידושין, וזה ההסבר שאליעזר אמר שהוא עבד ואינו יכול לעשות מעשה קידושין. ולפי זה מבואר שרק יחד את רבקה ליצחק ולא חל מעשה קידושין.

הרוחניות צריך להיות חשוב בעינינו לא פחות מהגשמיות

אברהם אבינו ביקש מאליעזר למצוא ליצחק אשה והוא לא סמך עליו וביקש שבועה (כ"ד - ב') "ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי..."

מבארים חז"ל מה זה "המשל בכל אשר לו", בלשונינו הוא היה מנכ"ל של אברהם אבינו, אז מה קרא פה שאברהם ביקש ממנו להישבע, הרי הוא סמך עליו בכל ענין?

אלא שלגבי גשמיות אברהם אבינו סמך עליו, ומתי שמגיע לרוחניות אברהם אבינו לא סמך, כי מה שהיה באמת יקר לו מאד הוא לא סמך עליו.

מספרים על אחד שפעם הגיע לאיזה עיירה וחפשו באותו מקום שוחט, ואותו בן אדם היה גם שוחט אבל הוא הגיע לשם בשביל הכנסת כלה והיה צריך הלוואות, ושאלו אותו אנשי העיר יודע לשחוט וענה שכן, אז בקשו ממנו אנשי העיר שאתה תהיה השוחט שלנו, והוא הסכים בשמחה לשבוע או שבועיים, ומיד אחר כך אמר להם, אבל אני רק עראי פה אני פשוט הגעתי להכנסת כלה לקבל הלוואות, אולי אתם יכולים להלוות לי מאה רובל ואני יחזיר במשך שנה או שנתיים, אמרו לו מה להלוות לך כסף? אנחנו לא מכירים אותך, היאך נוכל לסמוך עליך? הוא ענה להם, אני לא מבין, לפני כמה דקות ביקשתם

שאני יהיה השוחט של העיר סומכים עלי שאני יהודי כשר, ובשביל לקבל הלוואה אתם אומרים מי אני? אם לגבי שחיטה אני נאמן, א"כ למה לא סומכים עלי לגבי הכסף?
התשובה היא, שכן אדם מה שחשוב לו הוא לא סומך על אף אחד. ואצל אברהם אבינו ראינו להיפך, שלגבי הממונות סמך על אליעזר, אבל לגבי רוחניות כבר היה צריך שבועה כדי לסמוך עליו.

בן אדם קונה בגד, חולצה או חליפה, דבר ראשון הוא בודק בפנים, אם נוח לו עם זה, מאיפה מגיע הבד, אם אין חוטים שמסתובבים פה ושם, שיהיה חלק ונקי, ובודק כמה וכמה פעמים אבל מתי שנכנס לחנות וקונה איזה שוקולד הוא מסתכל על ההכשר, מה כתוב התאחדות ארצות הברית וקנדה, זה נשמע טוב מאוד הוא קונה, הוא רואה ממתק אחר עם הכשר הרב דוידוביץ אב"ד קמצצקי, נו מסתבר שזה טוב, הוא לא יודע מי זה דוידוביץ וגם איפה זה קמצצקי, הוא קונה ואוכל.

מספרים שפעם כמה אנשים הגיעו לאחד מגדולי הדור ושאלו אותו איך הוא מסוגל גם לדבר עם עוד אנשים וגם ממשיך ללמוד [או לחשוב בלימוד], איך נשאר שקוע בלימודו וגם מדבר עם סביבתו? הצדיק הזה ענה להם "מענין מאוד לראות איך ישנם אנשים המתפללים להקב"ה, דהיינו שמדברים אליו, ובאותו זמן הם חושבים על מלא דברים שעליהם לעשות... וההסבר לזה הוא פשוט, אין צורך להתאמץ בדבר שאנו אוהבים אותו ומחוברים לו, זה מגיע מעצמו, כך גם אצל, הלימוד תורה זה הדבר הכי חשוב, לכן אפילו כשיש אנשים המגיעים לדבר איתי אני ממשיך לחשוב בלימוד".

פעם הגיע משהו לרבי שמואל מסלנט, פתאום באמצע הוא אמר לרב שהוא חייב לקצר וללכת הביתה, שאל אותו רבי שמואל מה הסיבה, וענה בגלל ששכח לברך ברכת המזון, אמר לו רבי שמואל אתה לא שכחת. הוא מגיע הביתה ורואה שהאוכל מונח עדיין על השולחן, הוא לא אכל בכלל, ובירושלים דיברו שלרבי שמואל מסלנט יש רוח הקודש, ושאלוהו אנשי ביתו, וענה להם אין לי רוח הקודש אני מכיר את היהודי הזה, הוא אף פעם לא ישכח לברך ברכת המזון, אין דבר כזה בעולם, לשכוח לאכול זה יכול להיות אצלו.

אנחנו שצריכים ללמוד מכל זה שצריכים להזהר ברוחניות [מינימום] לא פחות מהגשמיות.

שידוכים מן השמים

"ויאמרו נקרא לנער ונשאלה את פיה" (כ"ד - נ"ז).

מה ההסבר ל"ונשאלה את פיה"?

מזן ראש הישיבה הגר"ל שטיינמן זצ"ל תירץ שלבן עשה חשבון שאם ישאלו את רבקה אם היא רוצה ללכת היא תתבייש להגיד שהיא רוצה, ולכן אמר "ונשאלה את פיה" ונעשה לפי מה שהיא תגיד בפה, ולבסוף רבקה אמרה בלי להתבייש שהיא רוצה ללכת.

רואים מכאן שלבן לא רצה שהשידוך יצא לפועל, ולכן ניסה בכל הדרכים לעצור אותו.

בספר כרם הצבי כתב שבדרך כלל אנשים שנפגשים לאחר הוורט, המשפחות מנסות כמה שיותר להסתיר את ה'בעיות' שלהם, ובתורה מבואר שלבן אמר לאליעזר שהוציא את העבודה זרה מביתו, אם היה קורה מקרא כזה בדורנו המחונן לא היה מספר כלל שהוציא את העבודה זרה מביתו, וההסבר לזה הוא שלבן רצה לעצור את השידוך בכל הדרכים.

כמו כן כתוב (כ"ד - נ') "ויען לבן ובתואל ויאמרו..." ורש"י פירש "רשע היה וקפץ להשיב לפני אביו", רואים שוב שלבן רצה להראות עד כמה שאין מידות במשפחה.

והתשובה לכל זה, הקב"ה רצה שיהיה את השידוך הזה, ולבן יכול לעשות מה שרצה ובכל זאת לא עזר לו כלום, והשידוך יצא לפועל.

רבה של קרית ספר רבי שמחה קסלר זצ"ל בצעירותו לא רצה להתחתן עם בת כהן והיה אומר שהוא אינו ראוי להיכנס לשבט כהונה מחשש שהוא עם הארץ. כל הצעה שהיתה מגיעה לאוזניו היה שואל לפני הכל "האם הבחורה היא בת כהן?". הגיע היום שהוא נפגש עם בת למשפחת פלוני כו' וכשהתארס וישב בשמחת התנאים הראש ישיבה הקריא את השטר תנאים "עם הכלה... בת... למשפחת דרייפוס הכהן" הוא נהיה חיור. הלך למרן החזון איש זצ"ל ושאל מה עליו לעשות. ענה לו "הכל מן השמים, אנחנו עושים רק השתדלות, מה שלא מגיע לך לא יגיע, ומה שמגיע נפסק מן השמים וכנראה אתה ראוי לבת כהן".

פעם הציעו בחור שהיה טיפוס לא רגיל לאבא של בחורה. האבא הגיע לברר אצל אחד מחבריו והוא ענה 'הוא משונה בכל'. לאחר שבועיים החבר שמע שאותו בחור התארס עם הבחורה המדוברת שביררו אצלו. הבחור הלך לאחל מזל טוב לאבא של הבחורה ושאל אותו 'איך השידוך יצא לפועל?'. ענה האבא 'אמרת לי שבקול הוא משונה, סיפרתי זאת לבתי ונפגשו וכשהיא חזרה מהפגישה הראשונה היא אמרה לי שיש לו קול רגיל לחלוטין וב"ה התארסו במזל טוב'. רואים מכאן שאף שאותו חבר תיאר בכמה מילים בלבד את החתן ואמר 'בכלל הוא משונה' והאבא שמע 'בקול הוא משונה' וכך נהיה השידוך. ועלינו ללמוד שאם הקב"ה החליט שהשידוך צריך להיות, אפילו יאמרו דבר שאמור להפריע לקיום השידוך שעדיין לא יצא לפועל, אז מן השמים השידוך יהיה.

אברהם אבינו דאג לכל יחיד

"ויגע וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע ויאסף אל עמיו" (כ"ה - ח').

כתוב בגמ' בבא בתרא (דף צ"א), אמר רב חנן בר רבא אמר רב: אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו "אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבד קברניטא".

שאל אבי מורי זצ"ל מה הפשט של הלשון הכפול כאן?? מנהיג של העולם, וקברניט של הספינה.

ותירץ שאצל אומות העולם, לדוגמא נשיא אמריקה אין אף אחד שיכול להיכנס אליו, הוא מנהל הכל מלמעלה, הוא אחראי על הדברים הגדולים ומחליט החלטות חשובות מאוד וכל הדברים הקטנים נעשים ע"י משמשיו. כל זה אצל הגויים. אבל אצלנו, רואים שאצל גדולי ומאורי הדור, נכון שהם מנהיגים מלמעלה כל מה שעם ישראל צריך [לכאן ולכאן] ואנו לא זזים בלי הכרעתם, אבל מעניין מאוד שאותם גדולי הדור שמכריעים דברים הכי חשובים כל יחיד יכול להיכנס ולהתייעץ על דברים אישיים [אפילו בפרטי פרטים]. וזהו הכפילות שכתוב על אברהם אבינו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו זה הדברים הגדולים, ואילו אוי לה לספינה שאבד קברניטה זה שהיה דואג על כל יחיד ויחיד. וזה היה אברהם אבינו, שמצד אחד היה מנהיג של העולם אבל גם היה קרוב לכל אחד ואחד.

קשיים רבים וחבלי קליטה עברו על ישיבת 'כנסת חזקיהו' עד הגיעה אל המנוחה והנחלה בשנת תשט"ו בכפר חסידים לימים רכסים שבצפון. ברם, דבר אחד התנהל כראוי ובלי בעיות - יחסה של המועצה לישוב היה חיובי, בעוד שבשאר ישובי הארץ נערמו על דרכם של מוסדות התורה קשיים, והתנכלו להם והצרו צעדיהם, כפר חסידים היתה בתחום זה יוצאת דופן. גם שם לא היו ראשי הציבור שומרי תורה ומוצות, אך מעולם לא הערימו קשיים בדרכה של הישיבה, והיה הדבר לפלא. לימים, פגש המשגיח רבי אליהו לופיאן זצ"ל את ראש המועצה, והביע בפניו את הוקרתו והערכתו על התנהגותו. סח לו הלה את סיבת הדברים: "בית הורו בפולין היה בית דתי מאוד, והם רצו מאוד שאלמד בישיבתו של מרן 'החפץ חיים' זצ"ל בעיירה ראדין. לעונתם, אני הייתי מושפע מאוד מהלכי הרוח שנשבו בעיירה, הרעיונות של הסוציאליזם, ציונות ובנין הארץ היו חשובים בעיני יותר. אך לא יכולתי לסרב להם, ונסעתי לישיבה בראדין. שם קיבל אותי 'החפץ חיים', בחן אותי ושוחח עמי. כיון שתהה על קנקני החליט כי איני מתאים לישיבה, וסרב לקבלני ללמוד. רכבת מראדין היתה רק פעם ביום, ולכן היה עלי להישאר בלילה בישיבה, ולנסוע למחרת. החפץ חיים הזמין אותי לישון בביתו [איני יודע אם מתוך היותו בעל חסד כה גדול, או שפשוט לא רצה שאהיה אפילו לילה אחד יחד עם תלמידיו שמא אזיק להם...], הכין לי ארוחה והציע לי מיטה לישון, והוא ישב ללמוד ליד השולחן. ידעתי כי מדברים עליו גדולות, ומאד התרגשתי מהתנהגותו. עשיתי עצמי כישן, ובעד העיניים הכמו' עצמות עקבתי אחרי התנהגותו. בשעה מאוחרת חש 'החפץ חיים' כי קר מאוד בחדר, וחשש כי קר לי. הוריד את מעיל הפרווה שלו, כיסה אותי, וחזר ללמוד, כשהקור בחוץ מקפיא וגם בתוך החדרים קר מאוד. הוא היה אז מפורסם מאוד, מגדולי הדור. חיבר ספרים שכל בית ישראל למד בהם, ואני נער צעיר שאפילו לא הכירו בכלל. הוא רואה שאני לא הולך בדרך, דבר שודאי מאוד כואב וחורה לו, אבל את המעיל שלו הוא נותן לי כדי שלא יהיה לי קר! המעיל הזה של 'החפץ חיים' מחמם אותי עד היום! לאנשים שמחנכים להתנהגות כזאת, אני יכול רק לעזור, ודאי לא להפריע".